

katoliških romarjev naše monarhije. V „književnosti“ se ocenjujejo spisi o hrvaškem plemstvu in so do sedaj omenjene knjige dr. Ivana pl. Bojničića, Emilija Laszowskija in Friderika Heyera. Prav primerna je rubrika: „Upiti — Odgovori“, kjer se bodo priobčevala razna vprašanja in odgovori o genealogiji, biografiji, heraldiki in sfragistiki, kar bode marsikomu prihranilo mnogo truda in stroškov. Upamo, da najde list obilo prijateljev in da bo, če se bodo prijatelji hrvaške preteklosti zanimali zanj, mnogo pripomogel k boljemu poznavanju hrvaške zgodovine in hrvaških služnih mož.

Janko Barle.

ČEŠKA.

I. S. Machar: **Stará prosa.** (1888 do 1891.) V Praze. Nákladem Fr. Šimáčka. Str. 190.

Trdi se, da je prof. Masaryk s svojimi novimi mislimi, ki jih je prinesel na Češko iz tujine, provzročil češki družabni in književni prevrat. Ali je res tako, ne vem. Gotovo pa je, da je bil ta prevrat nagel, močen, in da ni trajal dolgo. Poglavitni povod temu prevratu je bil ta, da je mlada generacija hotela priti k veljavi. Machar, ki se zove realist katexohen, je bil voditelj vsega tega književnega prevrata. Ime Macharja je v zvezi z zahtevo realizma v poeziji in umetnosti. Pri večini realistov ni resničnost podlaga, na katero umetnost opira močne nagibe k idealom, ampak je naturalizem prosta fotografija življenja s pretirano skrajnostjo, je rokodelstvo, ki se dobro plača, ker edino še nekako oživlja blazirane živce modernega človeka. Machar sam ne spada k le-tim realistom, k tistim prostim slikarjem gnojišč in luž. Machar je realist, ki z jezo, s cinizmom v obličju biča socialne napake. Machar se more imenovati besen idealist z Heinejevskim zasmehom. Machar je velik umetnik in ni mu bilo treba postavljati se na čelo dozdej brezpomembne češke moderne, toda le-ta bojevitost je naravnost njegov živelj, njegova individualnost. V bičanju in zasmehovanju pretirane rodoljubnosti, kreonskega napuha, v karikovanju ljudskih junakov in voditeljev je Machar dosegel vrhunec svoje pesniške individualnosti: Proizvodi take vrste so se čitali prej samo v čeških humorističnih in satiričnih listih. Machar jih je povzdignil do umetnosti. Razun tega je pri Macharju tudi značilno, da išče kot predmete za svoje duševne proizvode groznih, pretiranih socialnih pojavov, in jih bravcem podaja s krohotom

Mefista, z onim cinizmom, ki je bil tako svojstven Heineju, z ono prisiljenostjo point, ki čitatelja neprijetno presenečajo. — Kar je pri Macharju včasih simpatičnega in kar globoko gine, to so fine in globoke misli o idealnih ženskah; seveda so le redke, ker njegovi nazori o ženstvu so zelo nespoštljivi; celo z ono pesmijo, ki jo je posvetil svoji ženi, je nekako prekršil, kakor se zdi, nežno zakonsko skrivnost. — Skratka, Machar je umetnik in samo obžalujemo, da ne zna svojega trpkega sarkazma in svoje strupene ironije ogreti z večjo ljubeznijo. V versko-nravnem oziru moramo večino dosedanjih njegovih del obsoditi.¹⁾ — Kakršen je Machar v poeziji, takšen je tudi v prozi. To nam dokazuje njegova nova knjiga „Stará prosa“, v kateri se nahaja dvajset črtic razne vsebine. Nekateri črtice so iz vojaškega, druge iz vaškega ali mestnega življenja. Dolgočasne se vrsté za zanimivimi, kakor je pač nanesel slučaj. Nekateri dogodki niso dovolj dušeslovno utemeljeni, n. pr. v črtici „Mrzák“, zakaj neverjetno je, da bi človek samega sebe umoril samo zavolj tega, ker se je moral preseliti. To morejo kvečjemu storiti junaki Macharjevi, ki so izvečine sami brezverci. Sličica „Smrt“ se čita zelo neprijetno. Ne vem, odkod je vzel gospod pisatelj za to črtico gradivo, iz češkega življenja gotovo ne. Češko ljudstvo še ni tako cinično, da bi o ponesrečenem sobratu govorilo kakor o „zdechlem (crknjenem) koni“ (Str. 58.)

Dr. Jan. Kryštůfek: **Dějiny nové doby.** Prvý pokus o zavedení ústavnosti v soustátí habsburském. Sešit 1.—3. V Praze. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrby.

Izšli so trije snopiči dela, ki je osnovano na široki podlagi. Delo dra. Kryštůfka „Zgodovina nove dobe“ (prvi poskus o vpeljavi ustave v habsburški državi) bode gotovo temeljito; o tem pričajo že prvi trije snopiči. Pisatelj gleda zgodovino habsburške države s stališča češkega naroda, ki je nje vogelni kamen. Habsburška država se mora pretvoriti, ako izgine iz nje češki narod. — Posebno pozornost g. pisatelj posvečuje državnemu zboru na Dunaju in v Kromerizu, o katerem podaja popolno sliko. Svoje pripovedovanje opira na spis „Verhandlungen des österreichischen Reichstags nach der stenografischen Aufnahme.“ Pri opisu viharjih dogodkov, katerih torišče

¹⁾ V založništvu Fr. Šimáčka v Pragi so izšli sledeči Macharjevi spisi: „Confiteor“ trije zvezki, „Magdalena“, „Tristium Vindobona“, „Výlet na Krym“, „Golgatha“, „Zde by měli kvést růže“.